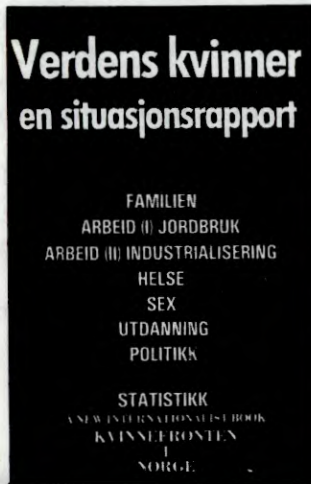

Øvrige kapitler i studieboka om imperialismen kan lastes ned fra <http://akp.no/ml-historie/pdf/studieboker/>

Bøker som har vært viktige for dette kapitlet.

Kapittel 8.

Kvinneundertrykking og imperialisme

- en dødelig kombinasjon.

Mye av i dette kapitlet er henta fra et tilsvarende i Kjersti Ericssons «Søstre, Kamerater»! Dessuten har vi hatt nytte av artikler av Agnete Strøm (se litteraturlista), et kapittel av Marianne Mjaaland i Afghanistankomiteens studiesirkel, Lloyd Timberlakes «Afrika i krise», Debbie Taylors «Verdens kvinner - en situasjonsrapport» - og av Swasti Mitters «Common Fate, Common Bond». I slutten av kapitlet følger et intervju med Kristin Ingebrigtsen og Liv Bremer om kvinneretta solidaritetsarbeid.

8.1. Kvinnebonden.

«Når vi i dag snakker om den afrikanske bonden, snakker vi om en kvinne» (Brian Walker, direktør for det internasjonale institutt for miljø og utvikling.)

«Det er den afrikanske bonde og hennes ektefelle som spiller den avgjørende rolle i Afrikas jordbruk.» (Fra FN's konferanse om «Sult i Afrika», 1985.)

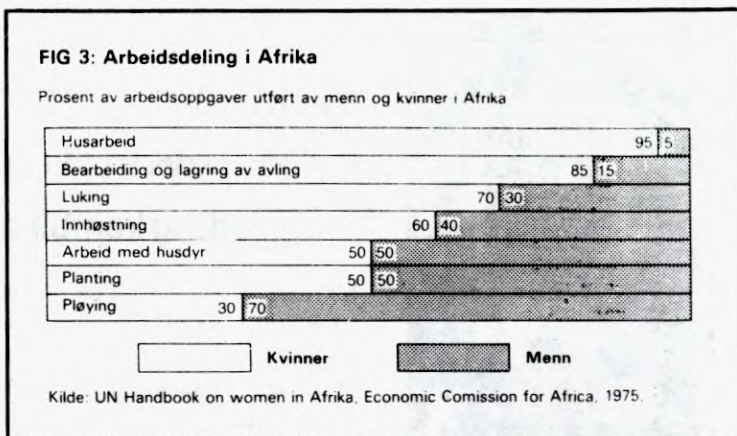
«Selvsagt har kvinnene sjøl alltid visst hvem som luker rundt sorghummen, som planter om risen, som plukker bønnene og passer hønsene. Men det har tatt resten av verden lang tid å oppdage disse kjensgjerningene. F.eks. blir 3/4 av jordbruksarbeidet i Afrika utført av kvinner. De utgjør halve arbeidsstyrken i Asias jordbruk. Og sjøl i Latin-Amerika og Midt-Østen (der menn pleier å benekte at deres mødre, koner og døtre gjør arbeid utenfor hjemmet), viser detaljerte spørreundersøkelser at kvinner utfører en vesentlig del av jordbruksarbeidet.» (Debbie Taylor, «Verdens kvinner - en situasjonsrapport, gitt ut på norsk av Kvinnefronten, s.24).

Når kvinnen utfører «mannens arbeid», så blir dette arbeidet usynliggjort eller rubrisert som husarbeid:

- Grønnsakslandet blir til «kjøkkenhage».
- Framstilling av redskap blir til «handarbeid».
- Maling og tresking blir til «matlaging». (Agnete Strøm i Røde Fane 4/5, s.42.) En av årsakene til at denne usynliggjøringa er mulig, er at jordbruksarbeidet innafor sjølbergingssektoren i likhet med husarbeidet, er ubetalt.

Mange 3.verdenlands egen statistikk skjuler kvinnebonden. Ikke dessto mindre er synliggjøringa av henne ei forutsetning for å begripe den utviklinga som imperialismen påtvinger landsbygda.

Fra Taylor: «Verdens kvinner». s. 25

8.1.1. Kvinnebøndene får det verre.

Imperialismens press for mest mulig råvareproduksjon for salg på verdensmarkedet - *kombinert med menns makt i forhold til kvinner* - har gitt kvinnene mer arbeid, mer fattigdom, men mindre innflytelse. Ulike tendenser (i ulike områder) peker alle i den retninga:

- Klan eller familiegruppe eide som regel jorda i det afrikanske jordbruket. Kvinnen hadde ikke eiendomsrett, men sterk bruksrett som ofte besto også etter at ektemannen var død. Innføring av europeisk lovgivning og cash-crops oppmuntra til at enkeltpersoner - og da som regel mannen - tok over eiendomsretten. *Kvinnenes bruksrett blei svekka.*

Kvinnebøndene i Afrika er som regel mot salgsjordbruket. Cash-cropproduksjonen gir mindre mat og gjør at kvinnene må jobbe mer på mannens jord.

■ Undersøkelser viser at *kvinnen* i Afrika nesten alltid er *mot cash-crop*. Den gir mindre arealer til matproduksjon - og gjør at kvinnene må jobbe mer på mannens jord.

■ *I en del kulturer produserer kvinner for å fo unger, menn for å skaffe kontanter.* Salgsjordbruket svekker den første typen produksjon - og styrker den andre. (Eks. Kusaifolket i Ghana).

Undersøkelser fra Ghana, Zambia, Botswana og Gambia viser forøvrig at sult og underernæring ofte henger mer sammen med grensene for hvor mye kvinnene kan arbeide, enn med hva som er mulig å få ut av jorda. I Ghana førte dette til at kvinner gikk over fra å dyrke yam til å dyrke den mindre næringsrike kassa-vaen.

■ Vanessa Mahers undersøkelse av ressursfordelinga mellom kvinner og menn i marokkanske landsbyfamilier viser en annen ytringsform: Der skal kvinner av religiøse grunner holdes atskilt fra pengeøkonomien. Overgangen til salgsjordbruk svekker dem da selvfølgelig ytterligere.

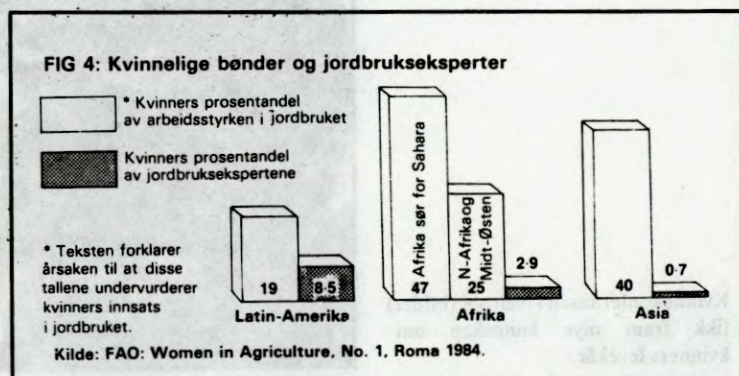
Også på andre måter påskynder imperialismen ei utvikling på landsbygda som gjør at det blir verre for kvinnebondene:

■ Mange steder tvinges *mennene til byene for å søke arbeid.* Byrdene blir større for de kvinnene som blir igjen. Ofte blir han gående på ei lønn i byen som bare rekker til å forsørge seg sjøl, mens hun må jobbe steinhardt på jorda for å fo seg og ungene.

■ Fordi kvinnebondene har vært usynliggjorte, har også det meste av *bistand* - eksperthjelp etc. - vært *retta inn på mennene*.

Dette har gjort vondt verre.

■ *Miljøforingelsene fører til mer arbeid for kvinnene.* De må f.eks. gå lenger etter ved. I Nord-Ghana kan en trenge en hel dag for å skaffe brensel til tre dager. I Kenya bruker enkelte kvinner over 20 timer i uka på vedsanking.

Fra Taylors «Verdens kvinner- en situasjonsrapport». s.27

8.1.2. Sjølbergingssektoren øker utbygtinga i den kapitalistiske sektoren.

Samir Amin har vist at imperialismen i 3.verdenlanda har ført til samfunnsformasjoner hvor kapitalismen dominerer og utnytter

andre produksjonsmåter. Så også med det såkalte «sjølbergings jordbruket» (subsistence agriculture). *Arbeidet i sjølbergingssektoren gjør det mulig å holde lønningene i de kapitalistiske bedriftene svært lave.* Kvinnenes jordbruksarbeid fjerner menns forsørgelsesbyrde. En undersøkelse fra Sør-Java viser at lønna ikke er hovedinntektskilde, men tilskudd. Sosiale utgifter blir spart ved at sjuke, utslitte etc. kan trekke seg tilbake til familien «på landet». Sesongarbeid er vanlig. Systemet gjør det lett å opprettholde en reservearbeidskraftsarme. Sjølbergingssektoren betyr enda mer for den kapitalistiske økonomien i våre samfunn enn det private hus- og omsorgsarbeidet.

8.2. Den uformelle sektoren.

Fattigdommen driver folk fra landsbygda og til raskt og kunstig oppsvulma kjempebyer. Mexico City er bare det mest kjente eksempelet. Økonomisk er disse byene ofte som kreftsvulster å regne. De er prega av arbeidsløshet og slum. Mange av de fattige forsøker å livnære seg i den «uformelle sektoren» («svart arbeid»). De er «*sjølstendige næringsdrivende*» på gatenivå - som forsøker å livnære seg ved salg av ulike varer og tjenester.

De som jobber i denne sektoren er helt uten beskyttelse i lover eller avtaler. I en rapport om «Kvinner i handel» som blei utarbeida til F.Ns kvinnekonferanse i Nairobi 1985, anslås det at mellom 20 og 70% av arbeidsstyrken livnærer seg innafor denne

Kvinnekonferansen i Nairobi (bildet) fikk fram mye kunnskap om kvinners levekår.

«uformelle sektoren». Denne sektoren domineres av kvinner (og barn). Noen av de samme forholda som gjør kvinner i vår del av verden til lavtlønna med ubekvem arbeidstid, virker enda sterkere her. Kvinnene har vanskeligere for å jobbe i den formelle

sektoren pga. barneomsorg. De er ofte uten særlig utdanning.

I Ahmedabad i India er det en «Sjølstendig arbeidende kvinners forening». Ela Bhatt som organiserte denne, kan fortelle at flertallet er kvinner, 97% bor i slum, 93% er analfabeter, 91% er gift og 70% har med seg barna når de jobber. De har bærebjobber, hjemmearbeid med å lage røkelse, sigaretter, tepper eller klær, noen selger frukt, grønnsaker og egg.

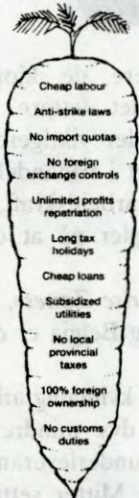
Kapitalistene tjener mer på den uformelle sektoren ved at den presser lønningene ned i den formelle sektoren - og ved at en del tjenester blir svært billige for dem. Den uformelle sektoren spiller på den måten noe av den samme rolla som sjølbergingssektoren på landsbygda. Kjersti Ericsson skriver: «Kvinnens arbeid i sjølbergingssektoren på landsbygda utnyttes grovt av imperialismen. Så flytter hun til byen. Men utnyttinga flytter med på lasset.»

8.3. Det fattige kvinneproletariatet.

8.3.1. I frihandelsonene i den 3. verden.

Inntil det siste har frihandelsonene i den 3.verden vært den sysselsettingssektoren som har vokst raskest. Det er oppretta 300 eksportsoner i 30 land. 80-85% av arbeiderne er kvinner, mest unge og ugifte. Det er arbeidskraftintensiv industri med monotont arbeid, som blir flytta til disse sonene. I denne industrien er det særlig viktig for kapitalistene at lønna er lav. Lønna i disse verdensmarkedsretta bedriftene er ofte bare 1/10 av den som betales for tilsvarende arbeid i de rike landa. Arbeidstida er ofte 50% lengre. Produktiviteten er høyere og skattene lavere. Valutarestriksjoner er oppheva. Kvinnelønna i slike bedrifter er 20-50% lavere enn for menn. Menns makt over kvinner utnyttes i organiseringa av arbeidet. Siden en del av lønningene går til familien er det ikke uvanlig at fedrene presser på for at dotrene skal ta seg slikt arbeid. Ei som starter å jobbe som 16-åring er utslitt mens hun fortsatt er i 20-åra. Vanlige faglige rettigheter gjelder ikke. I en del av sonene er det anti-streikelover. Disse sonene blei særlig utvikla fra midten av 60-åra. En ny tendens fra slutten av 70-åra er at områder med noen av de samme trekka blir utvikla i de vestlige kapitalistiske landa sjøl. Også her i hovedsak med kvinnelig arbeidskraft.

The Free Trade Zone carrot for foreign companies

Source: Women Working Worldwide (see bibliography)

Frihandelssone i den 3.verden: «Gulrot» for de multinasjonale selskapene, men «pisk» for de kvinnelige arbeiderne.

8.3.2. Midt i de imperialistiske landa sjøl.

Swasti Mitter, en av innleiderne på Klassekampen og Røde Fanes 3.verdenkonferanse høsten 1987, har skrevet boka «Common Fate, Common Bond» (= felles skjebne, felles band).

Der påpeker hun en tendens til at de multinasjonale selskapene «tar hjem» en del av den typen produksjon som i de siste tiåra har gått til frihandels- og eksportsoner i den 3.verden.

En kombinasjon av flere faktorer kan forklare dette. Mitter mener at innføringa av robotisert produksjon har gjort det

Swasti Mitter

lettere å plassere produksjonen nærmere de kjøpekraftige markedene. Arbeidsløsheten har gjort det lettere å presse lønningene. EF's tollbarrierer har gjort det viktigere å flytte produksjonen «innafor». Kvinneproletariatet i frihandelssonene i den 3. verden er sjølsagt fortsatt attraktiv arbeidskraft, men det har i de seinere åra vært mange eksempler på at de skaper klassebevissthet og kampvilje.

I Storbritannia fins 28 såkalte «Enterprise Zones», særlig i «periferien», Skottland og Wales. I USA og Belgia er det planer om noe liknende.

En annen viktig form for utbytting av kvinnelig arbeidskraft i de europeiske landa er «sweatshops» - dvs. mindre produksjonsheter hvor kvinnene fungerer som underleverandører for de store multinasjonale selskapene. Swasti Mitter setter dette i forbindelse med en bevisst strategi for å splitte opp arbeiderklassen - og for en inndeling i «kjernearbeidere» - og «perifere arbeidere» med en løsere tilknytning til arbeidsmarkedet. I England står slike «bedrifter», om de har under 20 ansatte utafor «arbeidskontrollen». Lønninger og sosiale rettigheter er dårlige.

Gjennom utviklinga av nye former for hjemmearbeid, som en truede hørte en langt tidligere epoke av kapitalismen til, er oppsplittinga av arbeiderne drevet enda lenger. Kvinner passer barn samtidig som de driver en slags kontraktørproduksjon hjemme i stua. Mange av dem er innvandrerkvinner - eller etterkommere av disse. Noen steder deltar barna i produksjonen. En behøver ikke en gang fortelle at lønnene er ekstremt dårlige.

Økningen av hjemmearbeidet har bl.a. sammenheng med spredninga av den japanske produksjonsfilosofien «just in time»- som går ut på at kapitalisten ikke skal «lagre» hverken arbeidere eller råvarer, men ta inn det som trengs når det trengs.

For dem som har sett på imperialismen som et 3.verden-problem, må det være interessant å se hvordan «kvinnen som lønnsarbeider» nå blir utnytta i borgerskapets strategi for hele verden. Denne strategien vil også føre til at det blir utvikla nye solidaritetsband mellom kvinnelige arbeidere i ulike verdensdeler. Et felles problem de har er å organisere seg både som klasse og kjønn.

(1) «Når du lever i Newham(London), har du ikke mye du skulle ha sagt, søster. At et asiatisk hjem blir brent ned er ikke noen nyhet lenger. Det er godtatt som en dagligdags hendelse på Østkanten i London. Politiet er ikke til noen hjelp; de innrømmer ikke at det er rasistene som brenner ned asiatiske hjem. Hvordan kan jeg se etter jobb utafor hjemmet mitt i en sånn situasjon? .....Og ,søster, jeg er enke - og veit ikke hvilke rettigheter jeg har. Om jeg skaffer meg «papirer», så kanskje jeg får beskjed om å forlate landet. For tida tar onkelen min med seg arbeid («machining work») hjem til meg. Jeg kan tjene 50 pence i timen. Det er ikke mye, men jeg kan forsørge barna mine på et vis. Og jeg slepper å frykte rasistisk mishandling i denne hvite verdenen.»

Swasti Mitter, s.130.

(2) På grunnlag av de store teknologiske endringene skjer det nå store strukturendringer i europeisk industri. Skifte i retning «marginal»- arbeidere foregår ikke lenger bare innafor tekstil-, bekledning-, skotøy-, hvor det fins en tradisjon med «sweat-shops», hjemmebasert arbeid og småskalaproduksjon. Fenomenet sprer seg til teknisk mer avanserte bransjer... Fra Italia: «Kvinnene i Torino produserte deler i kjellerlokaler som underleverandører for Fiat, i Umbrio lagde de minimotorer til teleprintere.»

Som en Fiatarbeider sa: «Smått er ikke særlig «vakkert» når du jobber i en av 70 firmaer med 30-50 arbeidere som lager deler til bilkarosserier, med lørdagsarbeid - og 10-12 timers overtid hver uke.»(1978). Swasti Mitter s.112.

Sex- turismen er nest største næring i Thailand. Her fra Bangkok. (Bilde: Ellen Aanesen)

8.4. Sex-turismen.

Med imperialistisk ekspansjon har det alltid fulgt seksuell utnyttelse. Kvinnelige slaver blei utnytta, mengden av prostitusjon og antallet voldtekter eksploderer under imperialistiske kriger. Det nye de siste åra er at seksuell utnyttelse er blitt sjøve drivkrafta i en spesiell form for imperialistisk næringsdrift: Imperialismen har gjort om enkelte sørøst-asiatiske land til reine *hallikstater*. Her er turismen viktig kilde til valutainntekter(på 2.plass av bransjene i Thailand og på 3.plass på Fillipinene.) og unge prostituerte er viktigste turistattraksjon. 96% av de prostituerte i Bangkok kommer fra de fattigste provinsene i landet. Av Thailands 700 000 prostituerte er 200 000 i «turist-

bransjen». Tusenvis av landsbyer bygger den økonomiske eksistensen sin på at unge kvinner prostituerer seg i storbyene og sender pengene til «dem hjemme». Fra Amsterdam til Bangkok går «gonoreekspressen» hver søndag...

På Fillipinene, som i Thailand, er prostitusjon «egentlig» forbudt, men myndighetene oppmuntrer bruk av såkalte «vertinner» i turismen. I Manilla er 120 «kjøttbutikker», mange godkjent av myndighetene - og anbefalt av Turistdepartementet. I hver av dem jobber det 80 til 200 «vertinner». Også i Sør-Korea er prostitusjonsturisme en viktig del av den økonomiske planlegginga. Ministre har lovpristprostituerte for deres innsats for fedrelandet. På grunnlag av praksis blir japanske menn i Sør-Korea sett på som «sexdyr» - også de som har andre motiver for å besøke landet.

På Mallorca har de fleste skandinaviske reiseselskapene hatt tilbud om «sex-utflukter». De fleste har slutta med dette etter at Kvinnefronten tok initiativ til motstand. Kvinnefronten samarbeider med Kvinnefronten i Sverige - og framfor alt med lokale spanske kvinneorganisasjoner. Når dette skrives fortsetter imidlertid Spies med disse turene.

8.5. Kvinnekamp og anti-imperialisme.

8.5.1. Enhet og motsetning?

I Norge har Kvinnefronten hele tida ment at *anti-imperialistisk solidaritet er viktig for kvinnebevegelsen*. I kamp mot andre synspunkter (bl.a. fra Nyfeministene) har dette synet etterhvert fått stort gjennomslag. Dette innebærer også at det blir gitt støtte til hele folket og hele frigjøringsbevegelsen, i viktige anti-imperialistiske kamper. Når hovedproblemet er ei okkupantmakt, eller de internasjonale bankene, er det også i samsvar med interessene til kvinnene. Gruvearbeiderkona, og internasjonalt berømt arbeiderleder, bolivianske Domitila, har sagt det slik: «Min mening er at det på det nåværende tidspunkt er mye viktigere å kjempe for vårt lands frigjøring enn å kjempe mot mannen. Det betyr ikke at jeg godtar mannsjåvinismen...jeg ser på mannsjåvinismen som et av imperialismens våpen...» (Fra «La meg snakke», s.228).

AKP har etterhvert kommet fram til den oppfatninga at *bevisstheten om kvinners liv og interesser styrker den felles kampen mot kapitalisme og imperialisme*. Agnete Strøm har imidlertid (i «Huskeliste for anti-imperialister» i boka «Vi eier morgendagen» påvist at kommunister og anti-imperialister i Norge ikke har vært så flinke til å skaffe seg slik kunnskap om kvinnene i den 3.verden. Slik kunnskap vil styrke solidaritetsarbeidet i Norge -på samme måte som organiseringa av kvinner i

Den bolivianske arbeiderlederen Domitila midt på bildet.

den 3.verden vil styrke kampen mot imperialismen der. Agnete Strøm skriver:

« Praksis viser at internasjonal kvinnesolidaritet er satt på ventehyllen. Vi handler som om vi har vedtatt at for den 3.verden gjelder leveregelen: Først frigjøringskamp, så kvinnekamp. Det er å ha illusjoner om imperialismen. Vi skal ikke reise for å dele ut kvinnepolitiske karakterer til de revolusjonære bevegelsene i den 3.verden. Vi har andre mål for arbeidet vårt framover. Ett av målene er å kjenne den virkeligheten kvinner i den 3.verden lever i.»(s.66). På 3.verdenkonferansen(87) sa Janne Reitan:«Vi trenger kvinneopprør i de norske solidaritetsorganisasjonene.»

GABRIELA (= General Assembly Binding(Woman) for Reforms, Integrity, Equality, Leadership and Action) er en paraplyorganisasjon for 70 filippinske kvinneorganisasjoner. En av medlemmene uttaler(1983): «Fordi vi lever under et USA-støtta undertrykkerregime er det nasjonale spørsmålet gitt prioritet, framfor kvinnespørsmålet - både i den legale og den illegale opposisjonen. Tidene forandrer seg nå. Kvinner begynner å mobilisere hverandre som kvinner. Det er ikke snakk om en separatistisk anti-menn-bevegelse. Menn og kvinner slåss sammen i den generelle kampen for å forandre samfunnet. Men kvinner sitter ikke lenger i bakre rekke og lar kvinnesakene være annenrangs.»

«Hele spørsmålet om barneomsorg har f.eks. ikke blitt berørt av fagforeningene. Det er virkelig hardt for kvinnelige arbeidere - og det er nesten umulig for kvinner med barn å gå på møter eller å organisere andre arbeidere.»

Fra Marelee Karl, «The New Woman's Movement in Phillipines». Her sitert etter Swasti Mitter s. 78.

En skal ikke undervurdere de forskjellene som ligger i ulike frigjørings-idealer hos kvinnene i den 3.verden - og kvinnene i de imperialistiske landa. I Afghanistankomiteens nye studiesirkel skriver Marianne Mjaaland tankevekkende om dette. Hun skriver bl.a.: «Kvinneundertrykkinga i dette samfunnet er udiskutabel. Vi fra Vesten har ingen problemer med å oppdage den. Men kanskje forvirres vi av styrken og frodigheten og livsgleden vi møter hos de afghanske kvinnene. Så undertrykte som de er synes vi kanskje det hadde passet bedre om de hadde vært litt mer stille, forsagte, engstelige, triste - litt mer grå og konturløse.

Enda mer forvirres vi av at de på ingen måte uttrykker begeistring når vi forteller om våre frie kvinneliv. Vi trøster oss kanskje med at forutsetningen for opprør er «en drom, en visjon

om noe bedre» (de vet ikke bedre - ennå). Det slår oss ikke at selve visjonen (vår visjon) kan være feil - for dem. Eller at eksemplene, modellene (våre liv) ikke er så frie likevel....Kvinneundertrykkinga i vårt samfunn er skjult, tilslørt av formelle rettigheter og all liksom-friheten ideologien...Mye utspiller seg i nære forhold, bak kjøkkengardinet og soveromsdøra....Vi bærer sløret inne i oss...Kvinneundertrykkinga finnes over hele verden. Den er en del av folks historie og nåtid, og er uttrykkelig nedfelt i alle religioner. Men religionene er ikke bare kvinneundertrykking. På tusen måter er religionene vevd inn i de forskjellige folkenes kultur...*Islam gjør dem mindre sårbare overfor imperialismen, gir dem en større sjanse for å få et samfunn hvor de selv har kontrollen, som de selv kan forandre etter sine egne drømmer. Kvinnene også.»*(s.150/151).

8.5.2. Kvinneretta solidaritetsarbeid - intervju.

Liv Bremer og Kristin Ingebrigtsen er medlemmer i AKP i Tønsberg. De har begge erfaringer fra kvinneretta anti-imperialistisk solidaritetsarbeid.

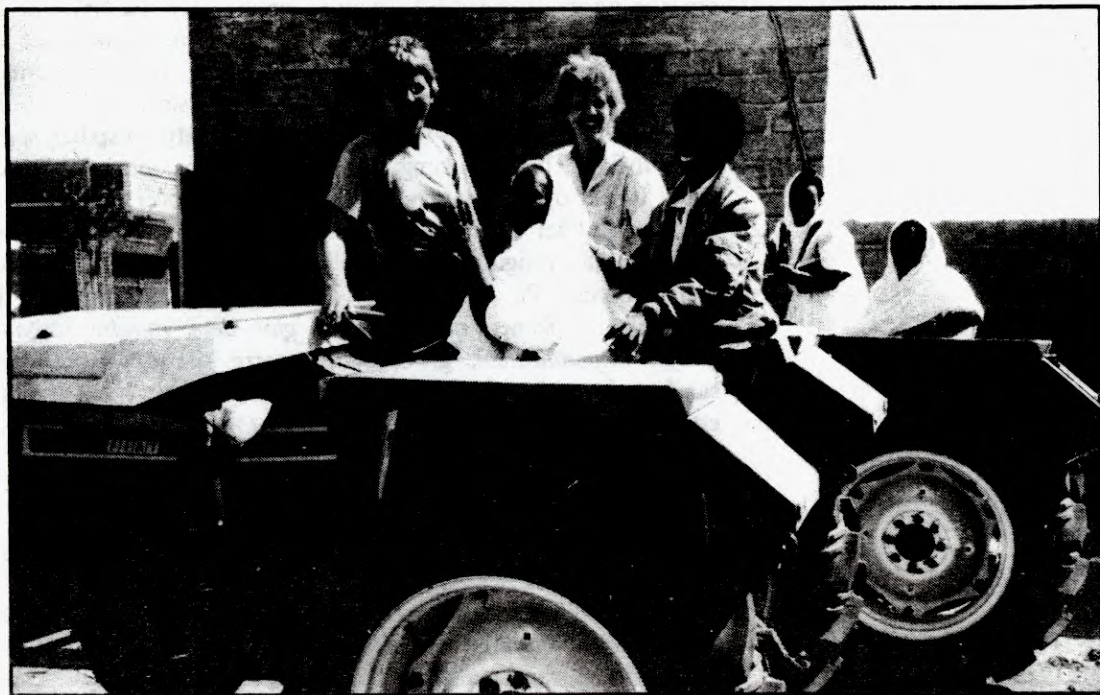
Liv satt i landstyret i Kvinnefronten i to perioder fra 1981 til 1985. Hun var med i en Kvinnefrontdelegasjon til Eritrea i - 83. Vertskap var Den eritreiske kvinneunionen (NUEW - som er frigjøringsbevegelsen EPLFs masseorganisasjon for kvinner). Kvinnefrontens landsmøte tok initiativ til «Eritreakampanjen 1986: Kvinnene i fokus.» og fikk støtte fra en del andre organisasjoner. Liv leda denne aksjonen. Den hadde større og mindre markeringer på 50-60 steder. Fram til da hadde det neppe vært noen sterkere uttrykk for solidaritet med Eritrea - i Norge. Liv var i Eritrea på nytt i 1987 - bl.a. for å «overlevere» traktorer som var kjøpt inn for deler av de innsamla midlene. Prosjektet gikk ut på å støtte utviklinga av jordbruksopplæring for kvinner i Eritrea.

Kristin var fra sommeren 1986 til sommeren 1987 to ganger tre måneder i Libanon. Først som sjukepleier i Palestina-komiteens helseteam i flyktningeleiren Quasmie og i en libanesiske landsby, dernest i Beirut som koordinator for hjelpeorganisasjonen Norwac. I perioden mellom disse to turene tok hun initiativ til en lokal støtteaksjon for Den palestinske kvinneunionen. Den blei gjennomført av Kvinnefronten i Tønsberg - i samarbeid med en del enkeltpersoner.

Begge aksjonene hadde som kombinert formål å spre kunnskap om frigjøringskampen generelt og kvinnes situasjon spesielt - og å samle inn penger til de to kvinneunionene.

Vi var til å begynne med særlig interessert i hvorfor innrettinga på aksjonene blei som de blei:

- Kristin: «Jeg synes jeg hadde noe veldig viktig å fortelle kvinner i Norge om de palestinske kvinnes situasjon - og for å synliggjøre den rollen kvinnene i leirene spiller i frigjøringskampen.»

Delegasjon fra Kvinnefronten «overleverer» traktor til jordbruksopplæring for kvinner i Eritrea. Liv Bremer til venstre.

■ Liv: «Trudde før vi og de eritreiske kvinnene var i «to forskjellige verdener» hvor det dreide seg om at «vi» måtte hjelpe «dem». Har skjont at mye er felles og at det er riktig at det er mye for norske kvinner å lære om og av kvinnene i den 3.verden.

Jeg blei svært imponert over EPLF's politikk overfor kvinnene i Eritrea - og opptatt av å få spredd kunnskap om denne.

Vi ville da høre om noen av de erfaringene det var så viktig å formidle:

■ Kristin: En palestinsk kvinne sa til meg: «Du vet mennene kan bare skyte - vi kan alt.» Kvinnene i leirene jobber utrolig hardt. Overallt sitter de i klynger og lager mat, så baker de de stor runde brødene, gjerne hver dag. Kvinnene arbeider med opptil 10 kg. mel av gangen. Vasken tar aldri slutt. 10 unger skal na klær. Det fins ikke hjelpemidler. Ungene blir holdt reine til tross for søppel og åpne avløpsrenner i smugene! Nesten alle kvinnene i fertil alder har et spebarn. Barna representerer framtida - den fortsatte kampen for et fritt Palestina. Kvinnene i leirene organiserer barnehager og kurs i syng, lesing og skriving, helseutdanning osv. Kvinner som også bærer de tyngste byrdene i de mange krigene folk i leirene har vært gjennom.

Det er mange historier om sorg og savn, men også om styrke og utrolig mot.

Kvinnene organiserer seg ofte på tvers av tradisjonelle skillelinjer. De bygger bru der menn slåss mer enn de politiske

Kvinnene bærer de største byrdene i de palestinske flyktningeleirene.

motsetningene tilsier. Kvinnene bærer den sivile motstandskampen. Innsatsen deres er avgjørende for motstandskampen palestinerne fører i Libanon. Og innsatsen deres er avgjørende i kampen for et fritt Palestina.»

Vi merker oss at den store innsatsen Kristin forteller om har sitt *utgangspunkt i de tradisjonelle kvinneaktivitetene*. Dette danna utgangspunkt for ulike typer spørsmål. Bl.a. lurte vi på om kvinnene deltok i den militære kampen.

Kristin sier at det vel var mer militæropplæring blant de palestinske kvinnene tidligere, men fremdeles slåss kvinner i en del tilfelle med våpen i hånd.

■ Liv: «Alle de i EPLF får militæropplæring. Kvinnene utgjør 1/3 av medlemmene i EPLF. 10% av de væpna styrkene består av kvinner.

Fortsatt med utgangspunkt i Kristins framstilling fra flyktningeleirene, diskuterer vi om det hun forteller ikke egentlig er uttrykk for at disse kvinnene er ekstremt undertrykte i de palestinske samfunna.

■ Kristin: «I Kvinneunionen er de fullt oppmerksomme på at frigjøring for kvinnene også betyr å kjempe mot menns holdninger. Men en skal ikke undervurdere den innflytelsen kvinnene har gjennom sin stilling i familien. Kvinnes uformelle sosiale relasjoner betyr mye.

■ Liv: «I EPLF og NUEW er det en annen holdning til kvinnes tradisjonelle stilling. EPLF framstiller kvinnene i det tradisjonelle samfunnet som ekstremt passive og undertrykte. Skal

det bli mulig å lykkes i oppbygginga av et demokratisk Eritrea er det nødvendig med en drastisk endring i kvinnes situasjon. Det er blitt gjennomført alfabetiseringskampanjer. Tidligere eiendomsløse har fått jord. Ikke minst gjelder dette kvinner. Eritreerne legger stor vekt på å få fram modelleksempler på at kvinner kan alt. Nye demokratiske styringsoppgaver bygges opp hvor kvinnene gradvis får innflytelse gjennom sin egen organisasjon, NEUW.

Endringer i ekteskapslovgivninga er spesielt viktige. Det er blitt lov til å gifte seg uten å ta brudepris. Brudeprisene er blitt mindre. Tidligere har det vært vanlig at menn må samle til de blir «gamle» for å få råd til å gifte seg med unge kvinner. Det er også blitt skilsmisserett. I en provins de hadde forbudt omskjæring hadde de venta med dette til de visste at det blei støtta av et stort flertall. Dette karakteriserer måten EPLF jobber på: Forandringene skjer etter overbevisning. Nye løsninger blir aldri tredd nedover hue på folket.»

Liv synes ikke hu veit nok om Eritrea til virkelig å bedømme om kontrasten mellom «det gamle og det nye» er så stor som EPLF framstiller den. Hu lurar mye på hvilket grunnlag EPLF's forslag til reformer har hos kvinnene sjøl.

Det er klart at også de kjempende eritreiske kvinnene møter motstand fra sine menn. I EPLF's sentralkomite er kvinnene bare 6 av over 70. Når Kristin hevder at våre strategiske mål for kvinnefrigjøring kanskje ikke bør gjelde i Midt-Østen er hun imidlertid skeptisk.

Vi spør Kristin om frigjøringskampen altså innebærer at kvinnene får mer å gjøre av det som kvinner har pleid å gjøre og det virker som om hun mener at dette i alle fall i en stor grad vil være tilfelle. Det gjelder å forstå betydninga av dette arbeidet. Sammenlikninga med Norge under 2.verdenskrig ligger nær. Men hun forteller også om kvinner som er blitt mer sjølstendige etter at mennene er blitt drept - eller fordrevet. Kvinneunionen legger stor vekt på at kvinnene skal kunne forsørge seg sjøl. «Rollemonsteret» endrer seg. Mange palestinske kvinner jobber på libanesiske fruktplantasjer. De kursa som er nevnt over tar nettopp sikte på å øke sjølstendigheten.

Øvrige kapitler i studieboka
om imperialismen kan lastes ned fra
<http://akp.no/ml-historie/pdf/studieboker/>

SPØRSMÅL:

24). Hvorfor virker ikke imperialismen kjønnsnøytralt?
Vær konkrete!

25). Er det ikke riktig at for den 3.verden gjelder «først frigjøringskamp - så kvinnekamp». Er ikke dette også Domitilas oppfatning ? (se over).

26). Hvordan bør vi forholde oss til frigjøringsbevegelser som er prega av kvinneundertrykkende ideologi? Hvilke problemer innebærer det for søstersolidariteten at «vi» er fra et rikt imperialistisk land - og «de» fra fattige land som er undertrykt av imperialismen? Prøv å trekke inn de synspunktene og erfaringene som er presentert i kapitlet.

En eritreisk nomade-
kvinne på EPLFs
kvinnekonferanse

Julia Faraone
(Uruguay), Gerd
Fleischer og Dahab
Haile Giday (Eritrea)
jobber med «selv -
hjelpsgruppa».

